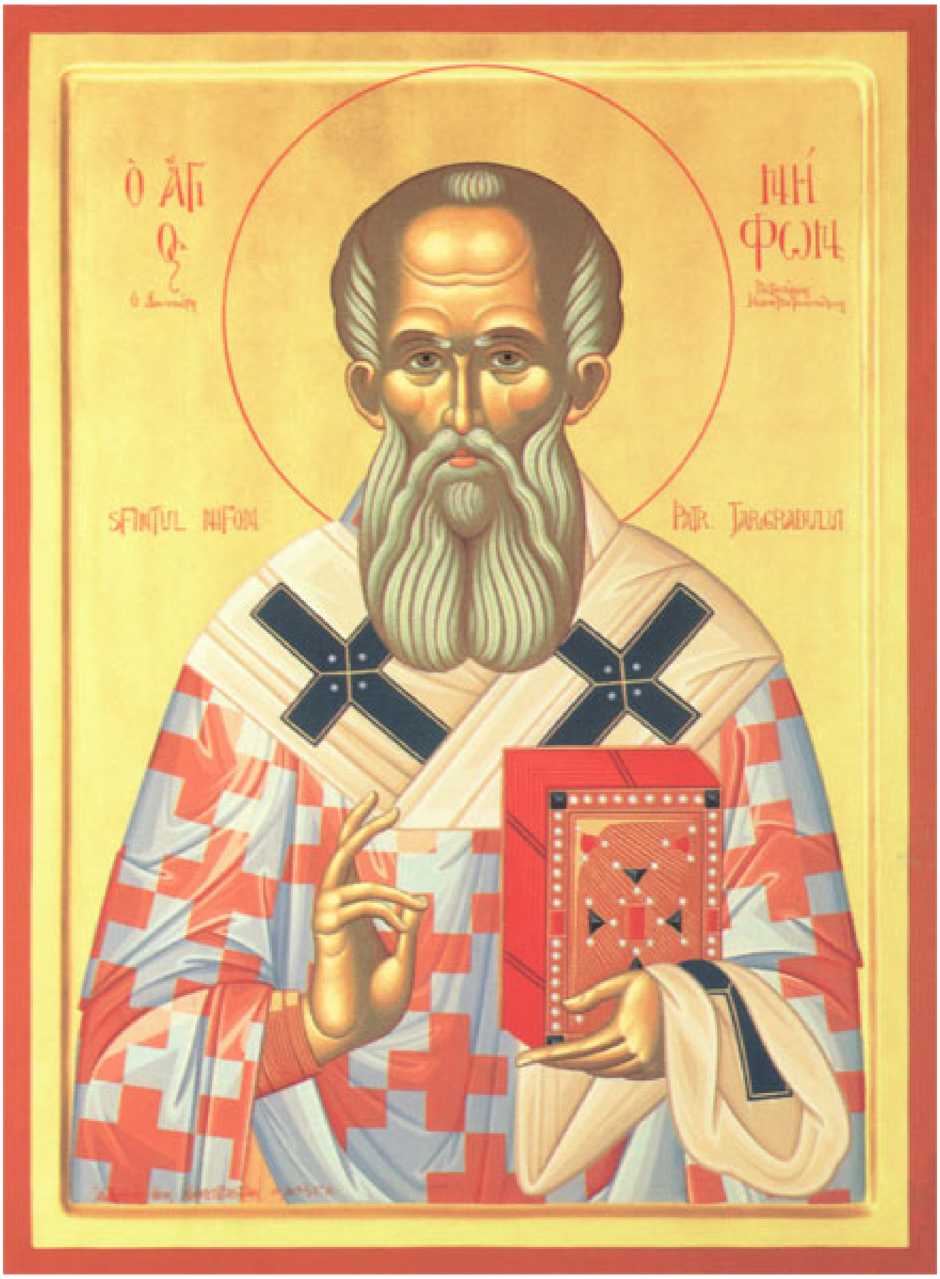

VIAȚA ȘI TRAIUL SFINȚENIEI SALE
PĂRINTELUI NOSTRU NIFON
PATRIARHUL ȚARIGRADULUI

carele întru multe patimi şi ispite a strălucit,
în Țarigrad şi în Țara Muntenească

scrisă de chir Gavriil Protosul,
adică mai marele Sfetagorei
(Sfântului Munte)

Blagoslovit fie Dumnezeu, Carele a dat nouă a înțelege Sfânta Scriptură şi lucrurile ce s-au făcut din neființă în ființă, ca un dar mare al lui Dumnezeu, Căruia nimeni nu poate să-i numere mărirea sau mulțimea care n-are număr; căci cu cît vom mărturisi cinstea şi mărirea Sfințeniei Sale, cu atât mai mult se înmulțeşte. Deci să nu ne lenevim spre lucrurile cele bune, ci cu mare nevoință să ne păzim ale umple, căci ne tocmesc o luptare neadormită, şi să ne gătim spre ascultare minunilor celor preaînfrumusețate ale lui Dumnezeu; căci iată că nici pe noi nu ne-au lepădat Sfinția Sa de părinții noştri cei de demult şi, ca să nu uităm viața şi minunile ce au făcut ei, le-au arătat în scrieri şi traiul lor l-au înfrumusețat. Drept aceea, acel dar, cum era dintîi, aşa şi acum nu se mai micşorează, după cuvîntul ce a grăit Dumnezeul nostru Iisus Hristos într-acest chip zicând: „Eu sînt cu voi pînă la sfârşitul veacului". Pentru aceea nu se schimbă nici în aceste vremi de la cei ce-l cer cu tot dinadinsul, ci, spre lauda lui Dumnezeu Tatăl Cel Ceresc, iată şi acum şi-ntotdeauna din destul se îmbogățeşte cu preacuvioşii şi îngăduitorii Săi. Cum s-ar zice că se împodobeşte ca cu nişte pietre scumpe şi cu mărgăritare, sau ca cu o cunună împletită cu multe feluri de flori mirositoare. Acestor pietre şi mărgăritare şi flori se închipuieşte şi părintele nostru Nicolae - că aşa i-a fost numele sfinției sale după sfântul botez, iar mai apoi, dacă s-a îmbrăcat în haine călugăreşti, a fost chemat Nifon, care foarte s-a nevoit să petreacă viața cu îngăduința lui Dumnezeu. Şi s-a împlinit şi asupra lui cuvântul pe care L-a zis Dumnezeu către Ieremia proorocul: „Mai înainte de a te fi născut, te-am sfințit şi, mai înainte de zămislirea ta, te-am cunoscut întru izrailiteni şi te-am pus întru prăznuire". Drept aceea, iată, şi Sfinția Sa s-a pus astăzi înaintea noastră şi ne cheamă spre prăznuire, căci pe el l-a arătat şi l-a crescut la arătare ostrovul cel lăudat, care se numeşte Apelapov, şi care este tuturor vestit, că multe feluri de izvoare preaînțelepte s-au revărsat din el şi au fost de mare laudă pentru sfinții părinți, care din acel ostrov mulți s-au arătat făcători de minuni. Şi acest sfânt şi preaînțelept şi înfrumusețat cu cuvinte, sfinția sa, părintele nostru Nifon, s-a arătat din acel ostrov. De viața şi traiul lui ni se apropie şi cuvântul, ca să

socotim cu deamănuntul şi începutul şi sfârşitul, căci se cade şi rădăcina şi odraslele ce a crescut să le spunem şi să le arătăm.

Pe tatăl sfinției sale îl chema Manuil şi pe poreclă i se spunea Harip, iar pe mamă o chema Maria. Erau oameni de neam mare şi de rudenie boierească, izvorând cu averea şi lauda şi cu lucruri bune din Țara Dalmației (Serbia), încă fiind Manuil la moşia lui slugă credincioasă în curtea lui Gheorghie, domnul Dalmației, şi vătaf al copiilor din casă, a fost pârât de Manea Hlapen, şi-l băgă în puşcărie, vrând să-l piarză. O, ce jale, că iată, fiind om drept a fost clevetit de vrăjmaşi ca să piară. Dar Dumnezeu, Cel ce izbăveşte toți drepții din moarte, cum zice şi Scriptura, a mântuit şi pe acesta cu meşteşugul doamnei Irina din Țara Dalmației, care-l trimise pe el cu scrisoare la un frate al ei, pe care îl chema Toma şi care era voievod în ostrovul Peloponesului. Iar voievodul dacă l-a văzut, îndată l-a primit cu mare cinste, şi aşa s-a mântuit de moarte.

În acel ostrov, Manuil luă de soție pe o jupâneasă ce se chema Maria, fată de boieri mari (valahi din Pelopones - n.r.), cu care a făcut doi băieți şi o fată. Şi mult s-a nevoit la viața sa, cu toată credința în toate bunătățile, şi aşa se pristăvi cu pace. Iar jupâneasa lui, Maria, cu multe vărsări de lacrimi şi jale a rămas pentru bărbatul ei, după cum este obiceiul firii omeneşti; iar pentru copiii ce-i rămăseseră avea mare dragoste, căci ei o mângâiau de plângerea cea multă. Pe cel mai mare dintre ei l-a dat la Domnul să slujească, pre Nicolae l-a dat la un dascăl să învețe carte, iar fata a oprit-o cu dânsa pentru mângâiere.

Nicolae avea atâta dar de învățătură, încât, în puțină vreme îi întrecu pe cei ce erau cu dânsul la învățătură, şi era atât de ascuțit la minte, încât toată dăscălia filosofică a străbătut-o cu înțelepciunea sa. După aceea, a nimerit la un părinte călugăr pe care îl chema Ioasaf, dascăl şi provideț (văzător cu duhul), de la care a învățat şi mai bine toată învățătura şi de la care a îmbrăcat şi haine călugăreşti, fiind numit Nifon. A petrecut puțin timp la călugărul Ioasaf, mutându-se apoi în altă latură, ca să vadă şi traiul sfinților şi al preacuvioşilor părinți, de la care a adunat toate bunătățile, ca albina cea harnică, care strânge toate florile cele bune, cele de trebuință şi de cinste lui Dumnezeu, şi domnilor, şi oamenilor. În acest chip s-a arătat şi sfinția Sa cu nevoință şi spre dorința lucrurilor bune: şi oriunde auzea că se nevoieşte cineva întru lucruri bune, îndată mergea acolo ca să vadă lucruri desăvârşite. Şi niciodată nu a greşit, nici

osteneala lui nu era în deşert, după cum zice apostolul Pavel: „Aceea ce poftea aceea a şi dobândit”.

Când a auzit de un părinte pe nume Zaharia, care locuia în cetatea Nardiei, om sufletesc şi plin de toate bunătățile, ştiutor de carte grecească şi slovenească, care venise din Sfântul Munte, de la mănăstirea Vatopedului, îndată a venit la dânsul cu plecată smerenie şi-i povesti toată taina sa, rugându-l să-i fie tată sufletesc. Iar Zaharia, văzând firea lui cea smerită, l-a luat la sine şi l-a făcut călugăr desăvârşit. Căci mai-nainte avusese numai începătura călugăriei de la fericitul Ioasaf; şi nepregetând, l-a şi diaconit mitropolitul cetății Nardiei, pe care l-a hirotonit fericitul şi marele Nicolae, patriarhul Iustinianiei cel dintâi şi al tuturor bulgarilor şi sârbilor şi al Albaniei şi al altor laturi, pe care l-a chemat ispravnicul cetății Linardiei de la Țarigrad în Țara Ohridului la Iustiniania cea mare; că în acea vreme şi cetățile şi satele erau fugite de la bisericile Țarigradului, pentru al optulea Sobor, pe care au vrut să-l facă la Florența latinii cei deşerți de minte. Iar Zaharia şi Nifon, puțină vreme locuind acolo, au vrut să meargă în Țara Alcudonului. Mulți li se alăturară şi au purces de la Iustiniania, unii pe uscat, iar alții pe mare în vase, şi au sosit la o cetate mare pe nume Dracea, care este în Țara Alcudonului. Acolo s-au suit în cetatea Cruei, la şase mile depărtare de Dracea, şi au mers la Gheorghie, ispravnicul Albaniei, căruia i se spunea Schenderbeg, şi i-a primit acesta cu mare bucurie şi cu dragoste, căci auzise mai înainte de viața lor; şi hotărî să-i fie lui duhovnic, învățător şi îndreptător tuturor oamenilor şi tocmitor mântuirii lor. Iar pe Nifon, cu blagoslovenia arhiereului cetății Cruei, l-a preoțit, căci şi pe acel arhiereu l-a hirotonisit tot fericitul Nicolae, patriarhul.

Nu după multă vreme a fost trimis, cu voia lui Dumnezeu, pentru mulțimea păcatelor, toiagul învățăturii cel de fier, după cuvântul proorocului, ca prin învățătura certării să-i întoarcă pe oameni iar către înțelepciunea cea întreagă. Şi se ridicară turcii de la răsărit şi cuprinseră toate laturile spre apus, tocmai până la Marea Ochianului şi până la Albania, şi tot ce afla, tăiau, prădau şi aprindeau. Deci oamenii, văzând spaimă ca aceea şi groază, fugeau încotro puteau, unii la mare, alții prin peşterile munților şi ale pământului. Fericiții părinți, văzând lucruri ca acestea, îşi aduseră aminte de cuvântul apostolului Pavel, care zice: „Lăsați loc mâniei”, şi de cuvântul proorocului Isaia, carele a zis: „Păşiți, oamenii mei, şi intrați în cămara voastră şi vă ascundeți până va

trece mânia Domnului Dumnezeu”. Şi au lăsat ei Albania şi au venit până la marea cetate a Ohridului. Când au intrat în cetate, au aflat înăuntrul ei o mănăstire mare şi vestită a Preacinstitei Fecioare, unde au petrecut cu mare mângâiere.

Rămânând văduvă Biserica cea mare a Iustinaniei celei dintâi, părintele Nicolae, patriarhul, a trimis la sfinția sa, părintele Zaharia, mari rugăciuni ca să ia cârma sfintei Biserici, iar sfinția sa nu vroia nici într-un chip. Însă, neavând ce face, pentru rugăciunea clerului şi a norodului, se făcu fără voie patriarhul tuturor bulgarilor, sârbilor, arbănaşilor şi altor laturi. Şi a stat în scaunul cel înalt ca o lumânare în sfeşnic, şi a păstorit bine Biserica cea mare a Iustinianiei celei dintâi, şi i-a cârmuit pe toți şi i-a îndreptat cum se cade cu învățătura legii creştineşti, ce se cuvine arhiereului. Nu a fost lumină numai într-acea latură, ci toată lumea a luminat, pentru ale cărui bunătăți toți lăudau pe Tatăl Cel Ceresc.

Nu trecu multă vreme şi iar se întâmplă împiedicarea şi cuprinse scârbă şi întristare mare Biserica Iustinianiei, căci împăratul a trimis la Țarigrad pe Marco Xilocarav de Amira să fie patriarh al Iustinianiei, scoțând din scaun pe Zaharia. Mergând patriarhul împreună cu fiul său cel sufletesc, Nifon, ca să-şi afle vina pentru care a fost scos din scaun, la Țarigrad s-a îmbolnăvit, întru care boală îşi dete sufletul în mâinile Domnului, după ce a fost îngrijit de fericitul Nifon, care cu mare jale îl îngropă, luându-şi blagoslovenie de la dânsul, cum se cade. Deci Nifon lăsă Țarigradul şi merse la Sfântul Munte, căci tare dorea sufletul lui să viețuiască în acel loc sfânt. Şi a mers la părintele Daniil, care ținea cârma la Sfântul Munte, luând de la el blagoslovenie. A mers la mănăstirea lui Hariton (Cutlumuş - veche ctitorie valahă - n.r.) şi a umblat pe la toate peşterile şi chiliile şi pe la toate schiturile cele mari şi cele mici, care sînt împrejurul Cariei, cerând rugăciune şi blagoslovenie de la toți părinții cei sufleteşti şi îndulcindu-se cu învățăturile lor. Mergând în peşteră la Crit, a aflat nişte călugări nevoindu-se cu fapte bune şi cu multă răbdare postind şi ajunând, care se hrăneau numai din lucrul mâinilor lor, şi s-a alăturat lor. Şi Nifon se hrăni şi el din meşteşugul scrisului, căci scria foarte bine şi frumos, aşa petrecând acolo cu dânşii multă vreme. De acolo a fost chemat la Marea Lavră a Sfântului Atanasie, descălecătoriul Sfântului Munte Aton, unde a petrecut mai bine de un an. La acea mănăstire cu mare bucurie a fost primit şi el se plecă cu totul obiceiului şi

tocmelii mănăstirii, făcându-se decât toţi mai mic; toată slujba cu dragoste o umplea, încât ieşi în toate laturile lauda bunătăţilor lui.

Se întâmplă, în acea vreme, de rămase Biserica cea mare a Salonicului văduvă de arhiereu. Şi încercară cetăţenii împreună cu clerul Bisericii pretutindeni, să afle undeva om care să poată fi vrednic de un lucru ca acesta şi care să poată da învăţătură Bisericii şi cetăţii. Iar Dumnezeu, Cel ce a zis: „Să strălucească lumina din întuneric şi lucrurile cele de taină aievea să se descopere”, nu a vrut mai mult să fie ascunsă cetatea care sta în vârful muntelui, ci au arătat aievea bunătăţile părintelui nostru Nifon. Deşi se îndoia a primi cinstea arhieriei, pentru frica greutăţii şi lauda cea deşartă a acestei lumi, Sfântul Nifon luă şi fără de voie cârma arhieriei, imediat aprinzându-se cu râvna cea bună spre învăţătură şi spre îndreptarea cea bună a Sfinţilor Părinţi şi începu să se ferească de nedreptăţi şi să se nevoiască în ascultarea sfintei liturghii, întru care aduc preoţii pentru oameni jertfă nesângeroasă şi cinstită lui Dumnezeu, împreună cu sfinţii rugându-se să ne împreuneze lui Hristos. De asemenea, zicea: „Milostenia să nu lipsească de la voi, ci pururea să o aveţi către săraci şi către văduve şi către cei năpăstuiţi; către străini şi către cei din temniţă, către flămânzi şi către cei goi, şi tuturor celor lipsiţi să le daţi din destul şi neoprit; pentru ca şi voi pe acest pământ să dobândiţi însutit mai mult, iar întru Împărăţia Cerului viaţa cea de veci, după cum a zis Domnul nostru Iisus Hristos; şi să vă feriţi de toate spurcăciunile şi vicleşugurile, ca să fie cu voi toată sfinţirea. Aşa întotdeauna avea învăţătura fără de lene, până când şi spre mai mare scaun şi cinste vru Dumnezeu să-l înalţe. Astfel, nu trecu multă vreme de la înscăunarea sa ca arhiereu la Salonic, şi se pristăvi fericitul Simeon, patriarhul Ţarigradului.

Se adunară toţi arhiereii din eparhia patriarhului, ca să aleagă om de cinste pentru acea treabă, să îndrepteze Biserica lui Dumnezeu, şi aleseră pe fericitul Nifon, însă nu oamenii ci judecata lui Dumnezeu. Se închinară toate noroadele şi mulţumeau lui Dumnezeu pentru dânsul, iar arhiereii, hirotonindu-l cu cinstea ce i se cădea şi punându-l în scaunul patriarhal, i se închinară toţi cu cinstea ce i se cădea ca unui stăpân, şi luând blagoslovenie de la dânsul, s-au dus fiecare pe la locaşurile lor cu mare bucurie şi veselie. Iar sfinţia sa, dacă a luat cârma Bisericii, numaidecât i-a chemat pe toţi, ca cu o trâmbiţă, către lauda lui Dumnezeu şi către folosul a tot lucrul cel bun, ca să ferească

credința cea bună şi să fie întreagă şi aleasă de neghina ereticilor, de la care s-a îndepărtat toată sfințirea, căci n-a vrut să țină învățătura apostolilor şi a sfinților părinți, ci s-au închipuit cu totul evreilor, care n-au vrut să țină proorociile sfinților prooroci şi ale sfinților patriarhi, fapt pentru care s-au şi împuținat de la ei toate minunile şi toate jertfele, pentru aceea a venit asupra lor toată mânia lui Dumnezeu, căci cum este credința fără de fapte moartă, aşa şi faptele fără de credință sînt moarte. De aceea, nevoindu-se în toată vremea, pe mulți a îndreptat părintele nostru Nifon cu învățătura pe calea dreptății.

Diavolul, cel ce nu iubeşte binele, văzând atâta îndreptare a păcătoşilor, care scăpau din meşteşugurile şi vicleşugul lui, nu putu răbda rana şi slăbiciunea şi-i îndemnă pe oameni asupra sfinției sale, şi a împletit pizme viclene, astfel că l-a scos din scaunul patriarhal. Iată de ce se întunecă Biserica lui Dumnezeu. Ieşind Sfântul Nifon din scaun, lăuda numele Domnului Ceresc pentru lucrurile câte i se întâmplaseră, şi a mers la Sozopul Elispontului, care era aproape de mare. Acolo era şi o mănăstire a Sfântului Ioan Înainte-Mergătorul, unde a fost primit şi unde a trăit împreună cu călugării viață mai presus de firea omenească, pentru care a fost vestit şi lăudat în toate laturile, încât veneau toți de pretutindeni la sfinția sa pentru a lua învățătură de folos sufletelor lor, căci tuturor le tocmea mântuirea cea sufletească, şi mergeau toți pe la casele lor îndreptați şi cu mare bucurie lăudând pe Dumnezeu şi pe Sfântul Nifon. Pentru aceasta, cu ajutorul lui Dumnezeu, iar a fost chemat la scaunul sfinției sale de tot norodul. Deci iar a strălucit luminat soarele cel neapus şi încălzea pe toți cu veselia învățăturii sfinției sale.

Nu trecu însă multă vreme şi iar nu putu răbda vrăjmaşul diavol să vadă lumina învățăturii sfinției sale, şi se aprinse cu pizmă spre izgonirea sfântului. Astfel, a îndemnat oamenii de au mers şi l-au pârât la Amira, sultanul turcesc, care-l trimise la pază în cetatea Ohridului. Acolo a sălăşluit la o biserică a sfântului apostol şi mai dintâi mucenic Ştefan arhidiacon. Dar nici acolo n-a schimbat sfântul luptarea sa, în care era deprins, adică cu ajunul, rugăciunea şi cu alte fapte bune, ci încă mai vârtos se nevoia să împlinească toată rânduiala sa. Pentru acest lucru, cu îndrăznire vom zice că ieşi vestea bunătăților sale peste tot pământul, încât se auzi şi în Țara Românească. Domnul Radu Voievod îl aduse şi-l văzu cu ochii săi şi-l pricepu bărbat desăvârşit, şi la chip şi la cuvinte ca să vină în țara lui, că-l pofteşte țara foarte tare, iar sfântul zice: „Doamne, măria ta,

vezi însuți goana ce o am eu de la vrăjmaşii cei adevărați ai lui Dumnezeu, dar eu cum voi putea veni în țara ta?" Iară domnitorul zise: „Nu purta grija aceasta, ci o lasă să fie asupra mea". Sfântul patriarh zise: „Cum ştii fă!". Îndată trimise Radu Vodă la împărăție de ceru pe acest mare păstor şi i se împlini voia, căci i-l dete sultanul. Trimise îndată de aduse sfântul în țara sa, şi i-a dat toate pe mână zicându-i: „Eu să domnesc, iar tu să ne îndreptezi şi să ne înveți Legea lui Dumnezeu, şi să fii tată şi păstor mie şi tuturor oamenilor şi solitor la Dumnezeu". Iar sfântul află turma neplecată şi neascultătoare şi Biserica răzvrătită şi cu obiceiuri rele şi nesocotite. Chemă pe toți egumenii de la toate mănăstirile Țării Ungro-Vlahiei şi tot clerul Bisericii şi făcu sobor mare împreună cu domnul şi cu toți boierii, cu preoți şi cu mireni, slobozind izvoare de învățătură limpede şi necurmat, şi le spunea din Sfânta Scriptură, învățându-i pe toți şi adăpându-i din apa milei credinței celei adevărate. Şi le grăia din pravilă de lege, de tocmirea Bisericii şi de dumnezeieştile slujbe, de domnie şi de boierie, de mănăstiri şi de biserici, şi de alte rânduieli. Tocmi apoi toate obiceiurile pe pravilă şi pe aşezământul sfinților apostoli; hirotoni şi doi episcopi, dându-le şi eparhie hotărât, care cât va birui, şi-i învăță cum vor purta grijă şi cum vor paşte oile cele cuvântătoare, care le sînt date în seamă, astfel încât să se îndrepteze toată țara de la arhierie. Iar domnitorul îi zise: „Ție, doamne, se cade să îndreptezi pe cei strâmbi cu judecată tare şi înfricoşată, dar dreaptă, după cuvântul lui Dumnezeu, Carele a zis către Moise, îngăduitorul Său, şi către toți feciorii lui Izrael: Iată, v-am dat legea mea şi judecata şi îndreptarea în mâinile voastre ce nu-s fățarnice nici a mic, nici a mare, nici a văduvă, nici a venetic, nici pre cel sărac să nu-l miluieşti cu judecata, nici de cel bogat să te ruşinezi şi să-i fățărniceşti, că judecata este a lui Dumnezeu, iar în Sfânta Evanghelie zice: nu judecați în fățărnicie, ci judecați cu dreptate. Şi iar a zis Domnul izraelitenilor: „De veți păzi legea Mea şi veți umbla după poruncile Mele şi le veți face, vă voi da ploaie în vremea ei şi pământul va da roada sa şi pomii poamele lor, şi vă va prisosi vin încă şi până în vremea arăturii şi pâinea o veți mânca cu sațiu şi veți locui în țara voastră cu biruință şi cu tărie mare, şi voi da pace în ea şi oşti nu vor trece prin ea, şi veți birui pe toți vrăjmaşii voştri şi vor cădea înaintea voastră, iar cinci de-ai voştri vor birui 100 de vrăjmaşi, şi voi căuta pe voi cu milă, blagoslovindu-vă, şi vă voi înmulți şi voi pune legea mea pe voi şi eu vă voi fi vouă Dumnezeu, iar voi veți fi Mie oamenii Mei. Iar de nu veți asculta, nici veți face poruncile Mele, nici vă veți pleca, pune-voi pe voi

secetă şi lipsă şi sămănăturile voastre le veţi semăna în zadar, iar osteneala voastră o vor mânca vrăjmaşii voştri, şi voi întoarce faţa Mea de la voi şi veţi cădea voi înaintea vrăjmaşilor voştri, şi le veţi fi robi, şi vă vor stăpâni ei, şi veţi pieri nefiind goniţi de nimenea; şi voi face de vă va fi cerul ca de fier şi pământul ca de aramă, iar toată virtutea voastră se va pune în zadar, şi pământul nu va da roada sa, nici pomii nu vor face poame, şi voi trimite asupra voastră fiare sălbatice de pe pământ, de vă vor mânca şi vă vor împuţina şi pe voi şi pe dobitoacele voastre, şi va fi ţara voastră pustie, iar dacă vă veţi dezlipi de Mine şi Eu mă voi depărta de voi", aşa grăieşte Domnul. Acestea şi multe alte învăţături ca acestea îi învăţa din Sfânta Scriptură, de asemenea zicând: „Iar beţia şi curvia cu totul să se lepede de la voi, că a zis apostolul: „Iar nunta este curată şi patul nespurcat, iar curvarilor şi preacurvarilor le va judeca Dumnezeu". Pentru curvie se înecă lumea cea dintâi, iar mai apoi şi Sodomul cu 5 oraşe se prăpădi şi arse cu foc şi piatră pucioasă, că acolo se arătă capul spurcăciunii celei mari. Deci, fraţilor, fugiţi de curvie şi de toată necurăţia, cum zice apostolul Pavel, şi umblaţi după curăţie, ca să vedeţi pre Dumnezeu; acestea zic vouă să le păziţi, dacă vă este voia să moşteniţi Împărăţia cea Cerească".

Pizmaşul diavol, văzând învăţături folositoare de suflet ca aceasta, nu a putut răbda şi a făcut multe meşteşuguri şi vicleşuguri, ca să gonească pe fericitul Nifon din Ţara Panoniei. În chipul acesta a făcut: „O, vai şi amar, îi zise domnul Radu Vodă împreună cu boierii, ieşi din ţara noastră, că viaţa, traiul şi învăţăturile tale noi nu le putem răbda, că strici obiceiurile noastre". Iar sfântul Nifon, auzind aşa nişte cuvinte nebune şi turbate ca acestea, se miră şi zise: „Nu aşa, doamne, nu aşa, ci te îndreptează după legea lui Dumnezeu, şi pre tine şi pre boieri, ca nu cumva să porniţi şi să aduceţi mânia lui Dumnezeu asupra voastră şi în ţara voastră, deoarece văd că fără-de-legile voastre curând se vor slobozi peste voi; iar mie nimic nu-mi este de acestea ce-mi ziceţi voi, că puterea şi tăria mea este legea cea fără de prihană şi fără făţărnicie grăiesc înaintea măriei tale şi a tuturor boierilor; că pe sora ta o ai măritat după Bogdan fără lege, căci el avea femeie cu lege şi o a lăsat fără de nici o vină, şi a luat pe sora ta; astfel, el este curvar, iar sora ta ca o preacurvă. Desparte-i şi dă bărbatului pe femeia sa şi potoleşte mânia lui Dumnezeu mai înainte de a se porni peste voi. Aceste cuvinte foarte aţâţară şi mâniară pe domnitor, care îndată goni pe sfântul dinaintea sa şi porunci să nu-l bage nimeni în seamă, nici să-l socotească, nici să-l cinstească. Iar dumnezeiescul Nifon nimic nu deznădăjdui, ci-şi punea

nădăjdea în Dumnezeu, după cum zice proorocul: „Nu vă nădăjduiți spre domni, nici spre fiii omeneşti". Dumnezeu a trimis corbul să-l hrănească pe Ilie proorocul, aşijderea a păzit cu bucate pe Daniil proorocul cu Avacum; în acest chip l-a păzit şi pe sfântul Nifon, că îi veni în ajutor un cocon de boieri, pe care-l chema Neagoe, şi care era mai mare peste vânători. Aşa făcu Dumnezeu din cele amare dulci şi din cele pizmaşe cu prieteşug, că aducea bucate pentru hrana sfântului, şi aievea şi într-ascuns, cu îndemnarea lui Dumnezeu. Iar fericitul Nifon îl întărea cu învățăturile sale, ca să crească şi să se înalțe în toate faptele cele bune şi să se ridice în noroc bun şi să fie plăcut înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Radu Vodă tot ținea pizmă neschimbată asupra sfântului şi nu putea folosi la nimic, nici cu frică, nici cu alte amăgiri, până ce se plecă iar sfântului cu smerenie şi-l chemă în taină, zicându-i aceste cuvinte amăgitoare: „Părinte, iartă-ne, sfinția ta, şi ai sfinția ta iertăciune pentru noi, să-ți dăm avuție câtă-ți va trebui, şi să nu ai părere rea nici pre mine, nici pre boieri, iar pentru însurarea lui Bogdan însă nu te amesteca, căci el a luat blagoslovenie de la alți arhierei; iar tu mergi cu pace oriunde vei vrea şi roagă pe Dumnezeu pentru mine, şi unde vei locui, eu tot voi purta grijă pentru hrana ta, şi ce-ți va trebui îți voi trimite". Atunci răspunse sfântul cu îndrăzneală şi ca unui om prost îi zise: „O, Radule, Radule, tu şi prietenii tăi cu multe rugăciuni m-ați adus în țara voastră şi m-ați pus să vă învăț legea lui Dumnezeu. Deci dacă v-am învățat ceva rău şi nelegiuit, spuneți voi şi mărturisiți fărădelegile mele, iar de faceți voi fărădelege, cum şi la arătare şi aievea vă vedeți şi vă arată faptele voastre, căci mă goniți fără de dreptate din țara voastră, fiindcă v-am spus adevărul; eu însă mă voi duce după cuvântul vostru, iar voi rămâneți în păcatul vostru, iar pre mine mă veți căuta, dar nu mă veți afla, ci veți muri în păcatul vostru şi nu va fi cine să vă ajute în acea vreme". Şi zicând aşa, ieşi din țară şi veni la locul care-i porunci Domnul; trecând prin Macedonia şi prin Thulelia, merse în Sfântul Munte Aton, ca să petreacă acolo, în locul care e făgăduit călugărilor. Când ajunse acolo, îndată se prinse de locaş în sfânta şi marea mănăstire a Vatopedului, călugării de acolo dobândind astfel pre cel ce-l jeluiau, bucurându-se şi mulțumind lui Dumnezeu pentru acest lucru. Auzind, toți din acel Sfânt Munte mergeau la acea mănăstire ca la un izvor curgător de viață, de la care toți primeau băutură de veselie trupească şi sufletească.

Sfântul a viețuit în acea mănăstire mai mult de un an, vreme în care pe doi din frații care merseseră cu el îi trimise către Dumnezeu, iar pre al treilea îl lăsă să meargă în cetatea Salonicului, şi-l întări prin rugăciunile sale, ca să se sfințească cu sfârşitul mucenicilor. Acesta a pătimit acolo multe munci şi sfârşi pentru lege, dobândind cunună în trei vițe, cu postul, cu ascultarea şi cu munca, iar mult pătimaşul său trup, al lui Macarie - căci aşa îl chema - a fost îngropat în Salonic, iar sufletul dănțuieşte acum cu îngerii în cer. Dumnezeiescul Nifon pricepu că şi sfârşitul său este aproape şi se bucura sufleteşte şi se veselea luând cu sine pe posluşnicul care mai rămăsese, pre Ioasaf, a trecut muntele şi a mers la mănăstirea Dionisiatului şi se stabili acolo, căci şi mai înainte locuise acolo, iar Dumnezeu a vrut să-şi săvârşească sfântul viața acolo. Cât petrecea acolo în toate era întocmai ca ceilalți frați, şi cu mâncarea, şi cu postul, şi cu osteneala, astfel că le era altor frați ruşine de smerenia şi de nevoința lui; că era tuturor chip de învățătură şi la toate slujbele le ajuta, la moară mergea de măcina şi la magherniță ajuta, şi la magupie de asemenea, şi la alte posluşanii, atâta cât puteau ostenelile lui, cum şi eu l-am văzut făcând lucruri ca acestea. Despre smerenia sa cea multă şi despre ostenelile lui nu spun numai frații din acea mănăstire, ci şi alții din alte mănăstiri dimprejur; toți mărturisesc că era nevoitor spre slujbe şi spre spovedanii, spre pocăință şi spre curăție, pe toți îi certa şi îi învăța zicând: „amar, fraților şi părinților, celuia ce-l va afla moartea nepocăit, că în iad nu este pocăință; pe mulți i-a scos pocăința tocmai din gura diavolului, pe mulți dintre păgâni, turci, armeni, papistaşi şi de alte eresuri, i-au întors de i-au botezat şi i-au uns cu sfântul mir şi i-au adus la credința cea adevărată a pravoslaviei; iar pre câți mişei a miluit şi săraci, şi pe câți a scos din robie, zic că aceia nu au număr, aşa era de milostiv şi bun tuturor, şi drept. Dumnezeu a proslăvit pe cel ce L-a proslăvit, şi l-a chemat la Sine”.

Cunoscând sfântul cu adevărat trecerea sa din această lume, i se bucură sufletul foarte şi îndată chemă pe toți frații şi le spuse de vremea petrecaniei sale; îi blagoslovi pe toți şi se iertă cu toți, arătând tuturor dragoste, şi nu pizmă, şi către cei care-i făcuseră lui rău şi necaz, iar pe cei care erau blestemați îi iertă şi îi dezlegă ca un adevărat ucenic al lui Hristos, cu al Cărui Trup şi Sânge se şi împărtăşi. Astfel şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi ce era din pământ pământului a lăsat, căci cu multe cântări de la toți călugării din toate mănăstirile Muntelui Aton s-a îngropat trupul lui cu mare cinste în luna august, ziua a douăsprezecea, când era cursul anilor de la zidirea lumii 7016. Astfel a apus

zarea de dinainte a tot ochiul, rămânând între toţi fraţii plângere şi tânguire fără de mângâiere, căci nu era nici unul dintr-înşii care să nu fi vărsat lacrimi pentru lipsirea părintelui şi învăţătorului celui bun a toată lumea.

Ioasaf, posluşnicul lui Nifon, lăsă toată jalea şi întristarea, nevoindu-se să umple porunca părintelui său, şi merse numaidecât în Ţarigrad şi tocmi poruncile sfântului foarte bine, pătimind acolo multe munci pentru lege; iar apoi îl arseră în foc turcii, învrednicindu-se şi el cetei mucenicilor, aşa cum mărturisise Sfântul Nifon mai înainte.

Nu a trecut multă vreme de la plecarea Sfântului din Ţara Panoniei, şi a căzut ighemonul Radu într-o boală groaznică şi cumplită, şi alte răutăţi multe îl înconjurară, şi nu se mai uşurau nevoile, ci de ce mergea, de aceea i se mai îngreunau grijile. Se scorniră în ţară răutăţi şi gâlcevi, iar în Biserică netocmire. Şi aşa sfârşi Radu Vodă întru nişte întâmplări rele ca acestea. Dar mai înainte de sfârşitul său el căută pre sfântul, cum zisese el, şi nu-l află, ci era sufletul lui plin de frică şi de cutremur; atunci pricepură toţi că se împlinesc cuvintele sfântului, care zisese mai înainte de Radu Vodă şi de Ţara Muntenească.. Iar trupul lui Radu îl îngropară în mormântul pe care-l făcuse în tinda bisericii în mănăstirea din Dealu, unde este hramul Sfântului Nicolae, făcătorul de minuni, care o zidise din temelie în timpul domniei, din piatră cioplită, iar stâlpii uşilor şi ferestrele erau din marmură, cum se vede şi acum, biserică frumoasă şi minunată; iar de zugrăvit nu a mai apucat să o zugrăvească, ci se zugrăvi mai târziu din porunca lui Neagoe Vodă cu vopsele şi cu aur. Deci, după moartea lui Radu, boierii nu se puteau învoi pe cine vor pune domn, căci unii ziceau să fie acesta, alţii acela, şi era gâlceavă şi ceartă între dânşii, după cuvântul Evangheliei, care zice: când se va împărţi casa, atunci se va pustii. Aşa fiind ei împărţiţi, au ridicat caznă asupra lor, pentru păcatele lor, cum zisese Sfântul Nifon, şi puseră domn în scaunul ţării pe Mihnea, feciorul Dracei Armaşul. Apucând domnia, îndată se dezbrăcă lupul de pielea oii şi îşi astupă urechile ca aspida şi ca vasiliscul, iar arcul şi-l încordă şi găti săgeţi de săgeta, şi sabia şi-o fulgera, şi mâna şi-o întărea spre răni, şi prinse pe toţi boierii cei mari şi aleşi, muncindu-i cu multe munci cumplite şi le lua toată avuţia, şi se culca cu jupânesele lor şi cu fetele lor înaintea ochilor lor. Unora le-a tăiat nasurile şi buzele, pe alţii i-a spânzurat şi pre alţii i-a înecat; iar el se îmbogăţea şi creştea ca chedrul până la cer şi-şi împlinea toată voia sa...

Pe un neam care era mai ales şi temător de Dumnezeu, al cărui nume de moşie era Banovții, adică Basarabeştii, Mihnea cu multe amăgeli şi grele jurăminte se lega că nu-i va omorî pe boierii din acel neam, nici nu le va face vreo nevoie; şi făcu cărți de jurământ şi de afurisanie, însă în toate zilele săpa groapa şi cugeta cum va putea face să piardă şi neamul lor, ca să nu se mai pomenească în Țara Panoniei. Dar rugăciunea sfântului Nifon nu-l slobozea nici nu-l lăsa să le facă vreun rău, astfel că toate meşteşugurile lui Mihnea, cele viclene ca nişte păianjeni, se stricau. Îndemnat fiind de răutatea firii lui, chemă pe Stoican, sfetnicul lui cel mai mare, şi intră numai cu dânsul în pivnița domnească, scoțându-i pe pivniceri afară. Dar, cu voia lui Dumnezeu, rămase acolo un copil din neamul Basarabeştilor, care, văzându-l pe nedreptul domnitor că intră în pivniță, se înfricoşă şi, de groază, neavând unde fugi, intră într-o bute seacă şi se ascunse. Cum intrară în pivniță, domnul şi Stoican, începură a se sfătui cum şi în ce chip vor face ca să piardă pe acel neam al Basarabeştilor, gândindu-se că în pivniță nu este nimeni să-i audă. După ce sfârşiră sfatul, chemară pe pivniceri cerând să le dea vin să bea, de unde va fi mai bun, apoi ieşiră din pivniță veseli, gândind că nimeni nu a auzit sfatul lor viclean. După dânşii ieşi pe furiş şi copilul, nespunând nimănui nimic, ci căutându-şi treaba şi slujba lui, până află vreme şi prilej de spuse părinților şi neamului său celui mare toate lucrurile şi vicleşugurile domnitorului. Auzind aceştia aşa şi cunoscând că sînt adevărate cuvintele copilului, s-au adunat şi s-au sfătuit. Apoi, luând avuție şi oameni cât putură, au trecut Dunărea de cealaltă parte, scăpând astfel cu toții de cursa lui Mihnea Vodă, călcătorul de jurământ, căci era Dumnezeu şi rugăciunile sfântului Nifon cu dânşii. Iar zvăpăiatul domnitor, auzind de pribegia lor, de părere de rău i se schimbă firea, iar bucuria i se întoarse în întristare şi îşi arătă mânia şi urgia ce avea pe dânşii, arzându-le curțile şi casele şi chinuind cu munci grele pe câți a aflat din acel neam, pe unii chiar omorându-i. A risipit din temelie mănăstirea zidită de Basarabeşti pe râul Bistrița, iar biserica Sfinților Apostoli, zidită de Neagoe, socotitorul sfântului Nifon, pentru a fi îngroparea morților, o a sfărâmat, tăind şi pomii şi scoțându-i din rădăcini. Şi a ridicat mare prigoană asupra acelui neam blagoslovit, iar tuturor preoților de prin satele lor le-a tăiat nasurile, spre batjocura Bisericii, şi se gândea să-i ardă pe toți egumenii de prin toate mănăstirile şi multe alte răutăți să facă. Dar Dumnezeu, Cel văzător de inimi şi de cugete, nu a vrut să lase să cadă drepții în mâinile chinuitorilor, ci-i mântui de moartea cea cumplită.

Deci acei boieri drepți merseră la împărăție şi spuseră sultanului toate răutățile lui Mihnea Vodă.. Auzind sultanul aşa şi înțelegând că sînt cuvintele lor adevărate, a făcut sfat împreună cu dânşii, pentru a socoti în ce chip vor putea face ca să gonească pe Mihnea din scaunul Țării Panoniei şi să pună în loc pe Vlad, fratele lui Radu Vodă. Astfel, zise sultanul către dânşii: „Iată, eu vi-l dau pe el în mâinile voastre şi pe voi în mâinile lui, iar pe Dumnezeu în mijlocul vostru. Deci, de veți face voi lui vreun vicleşug, sau de vă va face el vouă, Dumnezeu să vă piardă de pe fața pământului cu tot neamul".

Prinzând Mihnea de veste că Vlad Vodă vine cu ajutor de la turci, i se făcu frică şi fugi în Țara Ungurească, împlinind proorocia fericitului Nifon. Iar Vlad Vodă se aşeză în tronul țării, fiind primit cu mare bucurie de toată țara. În Țara Ungurească Mihnea Vodă a căzut în eresul hulei Duhului Sfânt şi a împletit mreajă vicleană asupra tânărului Vlad Vodă, venind cu armata ungurească asupra lui. Dar oastea românească birui pre oastea călcătorului şi hulitorului Mihnea, care în acea luptă a fost rănit de moarte.

Vlad Vodă, lăsându-se ispitit de nelegiuitul Bogdan, a încălcat jurământul făcut la Dunăre şi s-a lepădat de Basarabeşti, pe care vru chiar să-i omoare. Aflând neamul cel drept al Basarabeştilor de intenția lui Vlad, trecură din nou Dunărea şi merseră la Mehmet paşa şi-i povestiră toate cum se făcuseră. Mehmet s-a mâniat foarte tare când a auzit acestea şi, luând oaste, a plecat în Țara Românească să-i răzbune pe Basarabeşti. Chiar el cu sabia sa îi tăie capul lui Vlad Vodă, ridicând în tronul țării pe Neagoe Basarab.

Neagoe a făcut judecată şi dreptate între oameni şi l-a pus pe Macarie mitropolit a toată Țara Românească, Plaiului şi Severinului, cu blagoslovenia lui Pahomie, Patriarhul Țarigradului. Deci în acea vreme s-a potolit țara şi s-a împăcat de gâlceavă şi Biserica s-a veselit, că aşa ajuta ruga Sfântului Nifon.

Întocmai ca împăratului Teodosie cel Mic, care a mutat moaştele Sfântului Ioan Hrisostom în Țarigrad, şi lui Neagoe i-a venit cuget şi gând bun dumnezeiesc şi a trimis dintre boierii săi credincioşi cu cărți la Sfântul Munte al Atonului să aducă moaştele Sfinției Sale Nifon Patriarhul, ca să curățească şi să tămăduiască greşala lui Radu Vodă şi a altora, care îi făcuseră rău sfinției sale. Când au ajuns boierii la mănăstirea Dionisiatului s-au închinat în biserică, cum este obiceiul creştinesc, şi, luând blagoslovenie de la părinți, au dat cartea domnitorului în mâna egumenului şi a bătrânilor. S-au mirat toți de acel lucru

mare şi de cererea domnitorului, dar în nici un chip nu au îndrăznit a cuteza să dea moaştele sfântului, nici nu vroiau să lase pre cineva să se apropie şi să destupe mormântul sfântului.

Sluga cea credincioasă a lui Neagoe merse la părinți şi le zise: „Sfinți părinți, să nu vă fie frică de aceasta, ci să ne iertați că noi nădăjduim către credința stăpânului nostru care o are către sfinția sa. Şi nimeni nu va avea nici o primejdie”.

Văzând ei atâta credință, ziseră: „Faceți cum vă este voia!” Sluga cea mai mare, pe care o chema Danciul bogat, chemând credința pe care o avea domnitorul său către fericitul Nifon, lepădă toată frica şi începu să sape, până ajunse la moaştele sfântului; le scoase afară şi le băgă într-un sicriu cu mireasmă bună.

Călugări de la toate mănăstirile s-au adunat şi au venit să se închine sfântului. Au sărutat moaştele, mulțumind lui Dumnezeu, Celui ce a proslăvit pe robul Său, şi zicând: „Fericită pomenirea ta, Nifone, îndreptătorul părinților şi învățătorul a toată lumea!” Aici a arătat Dumnezeu şi minuni, că vindecă pre un călugăr care era de mulți ani mut, pre altul de durerea capului, pre altul de friguri şi pre mulți alții de multe alte feluri de boli îi tămădui.

De cum au intrat în Țara Românească cu sfintele moaşte, au făcut ştire domnului Neagoe Vodă, care a adunat tot clerul Bisericii şi toți boierii, aşteptând pe părintele său cel sufletesc. Cu credința sufletului şi a inimii, domnitorul a cuprins sicriul cu moaştele sfântului în brațe şi le-a sărutat cu lacrimi şi cu multă veselie, împreună cu tot norodul creştinesc. Au dus, apoi, sicriul şi l-au pus deasupra mormântului lui Radu Vodă, rugându-se toată noaptea, împreună cu Neagoe Vodă, sfinției sale pentru iertarea păcatului lui Radu Vodă, care fără dreptate a lepădat pre Sfântul de la sine şi l-a gonit din țară.

Şi - mare minune! - spre sfârşitul utreniei, vrând Dumnezeu să arate aievea iertarea păcatului lui Radu Vodă şi al altora, care făcuseră nevoie şi scârbă sfântului, a văzut singur Neagoe Vodă descoperire ca aceasta de la Dumnezeu: s-au rupt scoabele cele de fier şi acoperământul mormântului lui Radu Vodă şi degrabă s-au desfăcut marmurile, iar dinlăuntrul s-a ivit trupul lui Radu groaznic şi întunecat, plin de puroi şi de putoare. S-a deschis şi sicriul

sfântului Nifon şi a izvorât de la sfântul izvor de apă, care a spălat tot trupul lui Radu Vodă, arătându-l luminat. Apoi toate încuietorile şi pietrele singure s-au închis şi s-au arătat lui Neagoe şi a făcut mare mulțumire.

Multe alte minuni a mai făcut Dumnezeu cu moaştele preacuviosului Său, căci toți cei ce mergeau la dânsul şi chemau numele sfinției sale în ajutor, toată vindecarea şi sănătatea dobândeau de la dânsul. O asemenea minune a mai făcut sfântul chiar cu Neagoe Vodă, căruia i se arătă şi-i spuse: „Fătul meu Neagoe, ia aminte şi vezi că toți mă socotesc sfânt, căci sînt cu darul cel bun al Duhului Sfânt, şi toți sărută cu credință moaştele mele, afară de cutare boier (şi-i spuse numele), care nu are credință către mine şi nici nu sărută moaştele mele". Sculându-se Neagoe şi luând aminte la toți cei ce se închinau cu evlavie şi sărutau moaştele sfântului Nifon, observă cu meşteşug, fără să bage cineva de seamă.

Văzând Neagoe Vodă atâtea minuni ale sfântului Nifon a dat poruncă să se facă un sicriu din argint curat, suflat cu aur şi înfrumusețat cu mărgăritare şi pietre scumpe, iar pe capacul acestuia a poruncit să fie pictat chipul sfântului, iar la picioarele acestuia să fie el pictat rugându-se în genunchi. Trimise această raclă cu mare cinste la mănăstirea Dionisiatului, prin sfinția sa chiar mitropolitul Neofit şi prin boierii săi credincioşi.

Şi dacă-l duseră la mănăstire, călugării de acolo deteră lui Neagoe poclon capul sfântului şi o mână, şi blagoslovenie de la părinții cei sfinți care se aflau în mănăstire, ca să fie de sfințire şi de ajutor Domnului. Iară el primi acele daruri cu mare bucurie, ca şi Moise proorocul Tablele Legii vechi şi le purta tot cu sine pe unde mergea, şi în curte şi în biserică, iar pe cale le purta în caretă, ca şi Izrael chivotul Legii.

Iară în Muntele Atonului, pe groapa sfântului, zidi biserică frumoasă în numele sfântului Nifon, iar mănăstirea o au îmbogățit cu multă avuție şi multe zidiri înalte au făcut. Iar mănăstirea lui Hariton, care îndeobşte se cheamă Kotlomuş, care o au început a o zidi din temelie Radu Vodă, a desăvârşit-o Neagoe Vodă şi cu toate frumusețile şi podoabele au împodobit-o dinlăuntru şi dinafară, iar împrejur au îngrădit-o cu zid, şi au făcut biserica sfântului Nicolae făcătorul de minuni cu turle, chilii şi trapezărie, pivniță şi magupie, magherniță, grădină, şi poartă mică şi mare, bolniță şi ospătărie, şi dohirie, jitniță şi vistierie şi alte case de toată trebuința. Iar biserica şi chiliile le-au umplut de frumusețe şi

le-au acoperit. Biserica şi tinda au acoperit-o tot cu plumb, şi au pus la ferestre sticle şi au târnosit-o cu blagoslovenia arhiereului şi a protosului şi a altor egumeni de la alte mănăstiri, şi făcu cinste mare tuturor, şi-i dărui cu daruri mari, şi se duseră care şi-ncotro pe la locurile lor cu mare bucurie mulțumind lui Dumnezeu. Aşijderea făcu o pristanişte în Ascalun la mare să fie de corăbieri, şi o corabie mare, alta mică cu tot ce trebuieşte, şi au zidit cu zid împrejur, şi au făcut o culă cu arme, şi cu tunuri să fie de pază, şi alte metohuri cu de toate au zidit şi au făcut şi bine le-a tocmit, din care are mănăstirea mult venit, şi au pus numele ei Lavra cea mare a țării Munteneşti. Iară Lavra Sfântului Atanasie şi toată biserica cea mare cu altarul şi cu tinzile le-a înnoit, şi au împreunat plumbul cel vechi cu altul nou, şi au acoperit-o toată de iznoavă, şi toată clisernița au zidit din temelie, şi au făcut vase de aur şi de argint pentru trebuința bisericii, şi zavese cusute cu fir de aur preaînfrumusețate au dat, şi au făcut şi mertic mare câte 90.000 de talere pe an. Iar în Lavra Ivirului a sfântului Eftimie făcătorul de minuni, pe sus, pe ziduri au adus apă cu urloiul ca de la două mile de loc de departe, şi cu multă bogăție au îmbogățit-o. Iar cinstita lui doamnă Despina au dat zavesă cusută tot cu fir de aur şi prea înfrumusețată, să o pună înaintea sfintei şi făcătoarei de minuni icoane, în care este scris chipul Preacuratei Fecioare şi Maicii lui Dumnezeu Maria, care se cheamă Portărița, care au venit pe mare la acea mănăstire cu mare minune, cum se află scris pe dânsa. Iar la mănăstirea Pantocrator au făcut mari zidituri ca şi la Ivirul, şi au dăruit multe daruri în Lavra cea mare, a Hilandarului, aducând apă tot ca la Ivirului. Iar în lăudata mănăstire Vatoped tocmi să se dea milă în fiecare an, ca şi la Lavra sfântului Atanasie, şi au pus la făcătoarea de minuni icoană a Precistei un măr de aur cu mărgăritar şi cu pietre scumpe, şi zidi şi pivnița mare din temelie; şi au împodobit şi în marea mănăstire Xiropotam, că au făcut o trapezărie din temelie şi pivniță. Iar la sfântul Pavel au zidit o culă din temelie, să fie de strajă.. Ce să mai înmulțim cuvintele, spuind toate mănăstirile pre rând, că toate mănăstirile din sfântul Munte al Athonului le-a îmbogățit cu bani, cu sate, şi dobitoace încă le-au dat, şi multe ziduri au făcut şi fu ctitor mare a toată Sfetagora. Iar la biserica cea mare sobornicească din Țarigrad au adunat tot plumbul cel vechi şi au cumpărat altul nou încă mai mult, şi au acoperit-o toată de iznoavă, şi toate chiliile din Patriarhie le-au înnoit, şi Patriarhia cu bani şi cu multe daruri o au îmbogățit. Şi sfântul munte Sinai cu toate vasele bisericii şi cu alte daruri multe le-au îmbogățit, şi au făcut şi mertic mare. Iar sfânta cetate a

Ierusalimului, Sionul, care este mama Bisericilor, aşijderea o au dăruit şi o au îmbogățit, dimpreună cu toate bisericile dimprejurul ei; şi alte mănăstiri de la Răsărit toate aşijderea; şi în măgura Misiei, mănăstirea Oreiscului, unde sînt moaştele sfântului Grigorie făcătorul de minuni, tinda bisericii au zidit-o şi au acoperit-o cu plumb, şi pe tronul cu moaşte au făcut un cerdăcel de piatră, şi l-au zugrăvit frumos şi l-au poleit; iar pe tronul cu moaştele au pus un covor de mătase cusut tot cu fir de aur; şi la metohul aceleiaşi mănăstiri, care se cheamă Menorlina au zidit o casă mare să fie pentru odihna mănăstirii, în care se făcea toate slujbele ce trebuia. Iar în Eleda o sfântă mănăstire, anume Meteora, au îmbogățit-o cu multe daruri şi multe ziduri au făcut. Aşijderea şi în Pethlagonia o mănăstire anume Trescavit o au îmbogățit; şi în Machidonia mănăstirea de la răsărit până la apus, şi de la miază-zi până la miază-noapte, toate sfintele biserici le hrănea, şi multă milă pretutindenea da şi mai vârtos pe cei ce se înstrăinau prin pustii şi prin peşteri şi prin schituri fără de nici o scumpete îi hrănea, şi nu numai creştinilor fu mumă, ci şi păgânilor, şi fu tuturor tată milostiv, asemănându-se Domnului Celui Ceresc, care străluceşte soarele Său, şi plouă şi pe cei buni şi pe cei răi, cum arată Sfânta Evanghelie. Şi mai vârtos în Țara Muntenească mari şi minunate mănăstiri au făcut şi arhimandria sfântului şi purtătorului de Dumnezeu Părintelui nostru Nicodim, care se cheamă Tismana, cu hramul Adormirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria. Iar la mănăstirea din Nucet unde este hramul sfântului şi marelui mucenic Gheorghe, multe au înnoit şi pre făcătoarea de minuni icoană a sfântului mucenic însuşi Neagoe Vodă a bătut cu cuişoare un măr de aur curat împodobit cu mărgăritar şi cu pietre scumpe. Şi au adus icoana cea făcătoare de minuni din Țarigrad pe care era însemnat chipul Domnului nostru Iisus Hristos Atotțiitorul, care mai înainte o înjunghiase un ovrei cu hangerul, şi cum o junghie, îndată ieşi izvor de sânge din locul acela, încât stropi şi hainele acelui ovrei. Iară el de frică nu văzu că-i sînt hainele stropite de sânge, ci numai văzu sângele ce era pe icoană. Şi aşa fiind el cuprins de spaimă, aruncă icoana într-o fântână care era în pivniță. Deci, ieşi afară ca şi cum n-ar fi ştiut de acea minune nimica, dar îndată-l întâmpinară nişte oameni, şi îl întrebară ce va să fie aceasta. Iar el fu nevoit să mărturisească minunea şi alergară toți împreună la fântână, şi scoaseră icoana afară; iar sângele tot izvora din arma hangeriului atât cât şi apa se făcuse roşie de sânge. O, mari sînt minunile Tale, Doamne Iisuse Hristoase Dumnezeul nostru! Care lucru dacă văzu acel ovrei, crezu în Hristos Fiul lui

Dumnezeu şi se boteză el cu toată casa lui; aşijderea şi alți ovrei mulți, care văzură cu ochii lor acea minune mare. Iar mutarea acestei icoane din Țarigrad în Țara Românească aşa fu: că se arătă în vis Domnului Neagoe Vodă această sfântă icoană şi-i zise să o mute din Țarigrad în țara sa, care lucru se făcu. Iar Radu Vodă mult se nevoise mai înainte să o aducă în țara sa, ca şi alte sfinte şi dumnezeieşti icoane şi moaşte sfinte, ce lui nici cum nu i s-au dat. Iar când a fost voia lui Dumnezeu, şi dumnezeiescul lucru s-au săvârşit, şi s-au mutat. Pre care cu mare bucurie şi mulțumire o aştepta Neagoe Vodă şi cu multă cheltuială au adus-o, şi cu dragoste au primit-o şi i-au făcut cununa tot de aur curat şi au împodobit-o cu mărgăritar ales şi cu alte feluri de pietre scumpe. Şi sparse mitropolia din Argeş din temelie şi zidi în locul ei altă sfântă biserică din piatră cioplită şi netezită şi săpată cu flori; şi au făcut în mijlocul tinzii bisericii 12 stâlpi înalți tot de piatră cioplită şi învârtiți foarte frumos şi minunați, care închipuiesc pe cei 12 apostoli; şi sfântul altar deasupra prestolului îl făcu minunat cu turlişoare vărsate; iar ferestrele bisericii şi ale altarului tot scobite şi răzbătute prin piatră cu mare meşteşug le făcu; şi la mijloc o ocoli cu un brâu de piatră împletit în trei vițe şi cioplit cu flori; şi au poleit biserica, cu altarul şi tinda, închipuind Sfânta şi nedespărțita Treime. Iar acoperământul tot cu plumb, amestecat cu cositor; şi crucile pe turle tot poleite cu aur, şi turlele tot cioplite cu flori şi unele făcute sucite şi împrejurul boltelor făcute tot steme de piatră cioplită cu meşteşug şi poleite cu aur. Şi făcu un cerdăcel dinaintea bisericii pe patru stâlpi şi zugrăvit şi învălit şi acela cu plumb. Şi făcu scara bisericii tot de piatră scobită, cu flori şi cu 12 trepte asemănându-se celor 12 seminții ale lui Israel şi pardosi toată biserica cu marmură albă şi o împodobi pe dinăuntru şi pe dinafară foarte frumos şi toate scobiturle pietrelor dinafară le vopsi cu lazur albastru şi florile le polei cu aur. Şi aşa vom spune cu adevărat, că nu este aşa de mare şi sobornică precum Sionul, carele îl făcu Solomon, nici ca Sfânta Sofia, care o făcu marele împărat Iustinian, dar cu frumusețea este mai pre deasupra acelora.

Şi cum zise Preasfinția sa Nifon patriarhul încă lui Radu Vodă, că se va muta mitropolia din Argeş în Târgovişte, ci Radu Vodă nu s-a învrednici a o muta, iară cu Neagoe Vodă s-au împlinit cuvântul Preasfinției sale şi a lui blagoslovenie: deci zidi mitropolia în Târgovişte mare şi frumoasă cu 8 turle şi toate rotunde, încât se satură ochii tuturor de vederea ei, şi încă mai zidi şi o altă biserică în Târgovişte din temelie cu hramul sfântului şi marelui mucenic

Gheorghe, cu clopotniță înaltă spre tindă. Iară la mănăstirea Cozia, de care am povestit, au înnoit biserica cea veche şi au pus icoane preafrumoase; că acea mănăstire avea locuri fără gâlceavă şi alese de petrecerea călugărească depărtată de lume şi plină de toate bunătățile; cu munți mari şi cu văi îngrădită şi ocolită cu un râu mare, şi izvoare mari şi multe împrejurul ei, şi are toată hrana călugărească, poieni şi livezi, nuci şi alți pomi roditori fără de număr, şi tot pământul împrejurul ei este pământ roditor; pe care şi noi l-am văzut cu ochii noştri şi am zis: pământul cel făgăduit.

Deci porunci Neagoe Vodă şi pofti toți arhimandriții din muntele cel sfânt al Athonului, dimpreună cu toți egumenii de la toate mănăstirile, şi scrise şi cărți. Iar Gavriil protosul, dacă văzu cartea şi scrisoarea Domnului, aci îşi chemă pe toți egumenii de la toate mănăstirile cele mari: de la Lavră, de la Vatoped, de la Ivir, de la Hilandar, de la Xeropotam, de la Caracal, de la biserica lui Alimpie, de la Haritonul Cotlomuz, care este lavră românească, de la biserica lui Filotei, de la Xinof, de la Zografu, care este lavră bulgărească, de la Simensca, de la Dohiar, de la lavra rusească, de la Pantocrator, de la Constamonit, de la sfântul Pavel, şi de la Ohisat, de la biserica sfântului Grigore şi de la Simonpetra. Aceşti egumeni toți veniră la Neagoe Vodă în Țara Românească, dimpreună cu Gavriil protosul, carele fu zis mai înainte. Deci chemă Domnul şi pe Teolipt țarigrădeanul, patriarhul a toată lumea şi cu dânsul patru mitropoliți: de la Sereş, de la Sardica, de la Midia, şi de la Melichin, şi veniră şi ei, şi-i primi Domnul cu mare cinste, şi chemă şi pe toți egumenii din țara sa şi pe tot clirosul. Şi merseră dimpreună cu Neagoe, ighemonul Panoniei şi cu Macarie, mitropolitul țării la mănăstirea cea nouă şi minunată de la Argeş, şi făcură vecernie şi colivă spre lauda Adormirii Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, şi dete de luară toți oamenii din colivă, după obicei. Apoi făcu cină ca să se odihnească oamenii, lăudând pre Dumnezeu. Iar după cină tocară şi făcură bdenie (priveghere) toată noaptea şi se rugau lui Dumnezeu cu cântări şi rugăciuni. Iară alți oameni ziceau toți: „Gospodi pomilui!” şi sfârşiră bdenia când se vărsă zorile. Deci dacă trecu ş ceas de zi în luna lui august în 15 zile, traseră clopotele, ca să meargă patriarhul cu mitropoliții şi cu tot clirosul dimpreună, să târnosească biserica. Iar prestolul în altar îl tocmi şi-l aşeză însuşi Neagoe Vodă cu mâinile sale spre sfințire, şi aşeză şi făcătoarele de minuni icoane ale Pantocratorului şi a Precistei în biserică la locul lor, împodobite tot cu aur şi cu pietre scumpe; aşijderea puse şi alte sfinte icoane în biserică, şi în tindă

printre stâlpi; şi cele din tindă erau cu două feţe, şi pe deasupra cu bolte săpate cu meşteşug şi poleite; şi era acele icoane toate ferecate cu argint curat şi poleite cu aur, între care era şi chipul sfântului Nifon ferecat tot cu aur, şi cu pietre scumpe înfrumuseţat, atâta de minunat, cât nu poate mintea omului să închipuiască şi să spună. Deci, dacă târnosiră biserica şi aşezară toate lucrurile şi le sfinţiră, se odihniră puţintel. Şi iar merseră la biserică domnul Neagoe Vodă şi doamna lui Despina, şi cu toţi boierii, fiind şi patriarhul cu mitropoliţii şi cu toţi egumenii şi clirosul în biserică. Iară dacă sfârşiră dumnezeiasca liturghie, făcu domnul ospăţ mare şi veselie tuturor oamenilor, şi-i dărui pre toţi, pre cei mari şi pre cei mici, pre săraci şi pre văduve, pre mişei şi pre neputernici, şi tuturor cât li se cădea milă le dete.

Iar slujba care se făcuse fericitului Nifon se blagoslovi de Teolipt patriarhul şi de tot soborul. Şi puseră pre kir Iosif să fie arhimandrit într-acea mănăstire nouă şi-l blagosloviră să facă liturghie cu bedernită. Şi blagoslovenie se dădu de kir Teolipt patriarhul şi de tot soborul, cum şi mai înainte se dăduse şi se făcuse la Tismana cu blagoslovenia lui Filotei patriarhul. Şi tocmi să fie aceste mănăstiri amândouă cinstite într-un chip, şi arhimandrii şi scaune mai mari decât toate mănăstirile ţării Munteneşti; şi se făcu lucrul acesta cu mare legământ şi cu groaznic blestem. Iar mitropolia s-a mutat de la Argeş la Târgovişte. Şi cum zise mai înainte sfântul Nifon, acum se umplu de Teolipt, patriarhul Ţarigradului, şi de Macarie mitropolitul, şi de Neagoe Vodă domnul Ungro-Vlahiei, şi de toţi boierii cei mari şi cei mici şi de tot sfântul sobor. Şi aşa se tocmi ca de-acum niciodată în veci să nu mai fie mitropolie în Argeş, ci să fie mănăstire şi arhimandrie, iar în Târgovişte să fie mitropolie stătătoare cum s-au aşezat; şi se făcură aceste lucruri ca mare opreală şi blestem, ca să nu se mai clătească nici să se mute în veci nici de patriarh, nici de mitropolit, nici de domn, nici de boieri, niciodată. Acestea toate se aşezară când fu cursul anilor 7025, luna lui august în 17 zile, în zilele credinciosului domn Io Neagoe Vodă, şi acelui Teolipt, patriarhul Ţarigradului, şi a lui Macarie, mitropolitul Ungro-Vlahiei, spre slava lui Dumnezeu şi spre frumuseţea şi lauda a toată Ţara Muntenească. Drept aceea înălţară laudă domnului şi boierilor şi cuvinte de cinste şi la toată curtea lui şi tuturor oamenilor ţării. Deci bunul şi iubitorul de Hristos domnul Neagoe Vodă le făcu mare cinste şi-i dărui cu multe daruri şi-i lăsă de se duseră toţi pre la locurile lor.

Iar mănăstirea cea nouă din Argeş o îngrădi împrejur cu ziduri şi înlăuntru curţii făcu multe chilii călugăreşti şi o înfrumuseţă cu tot felul de trebuinţă, făcu trapezărie şi magherniţă, magupie şi povarnă de olovină pivniţă, şi clopotniţă înaltă, şi puse clopote mari, şi o făcu asemenea raiului lui Dumnezeu, iar în mijloc era acea casă dumnezeiască, stând ca şi pomul acela al vieţii, însă nu aşa că dintr-acela mâncară strămoşii noştri poama morţii, iar dintr-acesta se mănâncă Dătătorul-de-viaţă Trup şi Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Carele se junghie în toate zilele întru iertarea păcatelor şi în viaţa de veci. Acestea făcu bunul credincios domn Io Neagoe Vodă. Fericită să fie pomenirea lui, şi întotdeauna creştea şi se înmulţeau bunătăţile lui, în inima acestui bun domn; şi alcătuise slujba şi rugăciunile dreptului şi fericitului Nifon, părintele şi sprijinitorul său. Iară rugăciunile lui îl păzeau cu pace în domnia sa, şi pe toţi vrăjmaşii îi supunea sub picioarele lui; şi cum înălţa pre Avraam rugăciunea şi dragostea şi credinţa lui Melhisedec, şi cum întăriră rugăciunile lui Samuil proorocul şi arhiereul pre David asupra lui Goliaf, aşa şi acum ajutară rugăciunile sfântului Nifon lui Neagoe Vodă. Iar fericitul Nifon şi atunci şi acum tot este cu noi nevăzut, deşi dănţuieşte în cer cu îngerii. Iar cei ce locuiesc pe pământ şi cheamă sfântul lui nume, nu se lipsesc de ajutorul lui şi credem că şi după moarte trăieşte, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos Carele zice: „Cel ce va crede în Mine, măcar de va şi muri, va învia". Iar acesta din naşterea sa fu robul drept al Împăratului Ceresc, păstor iar nu argat, sfânt sfinţilor şi Bisericii trâmbiţă cu glas mare, care cheamă toată Pravoslavia spre înţelegerea cea dumnezeiască care răsună tare şi zice: „Fii omeneşti, până când veţi fi cu inimi grele, până când veţi iubi cele deşarte şi veţi crede minciunile". Să ştiţi că au minunat Domnul pre cuviosul Său. O, frumuseţea pustnicilor şi cârmaciul cel bun al pustnicilor, carele eşti începător negâlcevitor de cele dumnezeieşti şi sprijinire caldă împăraţilor şi domnilor celor binecredincioşi, şi ajutor grabnic, carele supui sub picioarele lor pe toţi vrăjmaşii şi pizmaşii, şi frângi coarnele tuturor hulitorilor eretici, care sînt urâţi lui Dumnezeu, şi dai pace şi linişte a toată lumea dumnezeieştilor biserici şi oamenilor creştini şi păstorilor care îndreptează dreptul şi adevăratul cuvânt al lui Dumnezeu; aşijderea dă-mi şi mie spăşenie (mântuire), celui ce am scris dumnezeiasca ta viaţă, din neştiinţa şi neînvăţătura mea, însă cu preasfintele tale rugăciuni, că te-am auzit cu urechile mele din sfânta şi fericita ta gură, şi de alţi bărbaţi credincioşi auzite, care şi eu însumi le-am văzut. Acestea le-am dat oamenilor, ca să cânte şi să laude

desăvârşit dumnezeiasca-ți patimă şi frumusețea măririi tale, întru slava lui Dumnezeu, ca şi noi toți să ne învrednicim milei şi bunei întâmplări a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, cu al Lui fără de început Tată şi cu Preabunul şi Sfântul Făcătorul-de-viață Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Proslăvirea sfântului ierarh Nifon patriarhul Țarigradului s-a săvârşit la 11 august, 1517, la Curtea de Argeş, zi în care s-a rânduit şi pomenirea sa. Aceasta a fost prima proslăvire a unui sfânt în Țara Românească.

Dreptcredinciosul Voievod Neagoe Basarab şi Doamna Despina cu copii.
Frescă din Biserica lui Neagoe de la Argeş.